

ÖKOLÓGIAI ÁLLATTARTÁS

A következőkben a biotermékek előállítását, jelölését és ellenőrzését szabályozó **834/2007/EK és 889/2008/EK rendeletek** fontosabb követelményeit emeljük ki, illetve segítünk értelmezni az ökológiai állattartásra vonatkozóan, tájékoztatónk azonban nem helyettesíti a fenti rendeleteket, hiszen azok minden pontjára részletesen nem tér ki.

1. Az ökológiai gazdálkodás fogalma (834/2007/EK r. 4. cikk)

Az ökológiai gazdálkodás olyan környezetkímélő és az emberi egészséget szem előtt tartó termelési forma, amely a termelés során a helyi erőforrásokat és a természetes folyamatokat részesíti előnyben a külső erőforrásokkal és természetidegen anyagokkal szemben, ezáltal a gazdaságon belül zárt anyag- és energiaáramlás megvalósítására törekszik. Fentiek értelmében a növényvédelemre és tápanyag-utánpótlásra használható anyagok, valamint a feldolgozás során alkalmazható adalék- és segédanyagok köre szigorúan szabályozott, az ökológiai állatokat nem kezelik rutinszerűen antibiotikumokkal, nem kapnak hormonokat a gyorsabb gyarapodás érdekében, és etológiai igényeiknek megfelelő tartási körülményeket biztosítanak számukra az állat-jólét elveit szem előtt tartva. Az ökológiai gazdálkodás elvből kizárja továbbá az élőlények genetikai módosításának minden formáját, és ezt az elvet az ökológiai ételmiszer-előállítás minden folyamatában tiszteletben kell tartani. Az ökológiai gazdálkodás tehát nem csak az emberi egészség szempontjából bír hatalmas jelentőséggel, hanem aktív környezetvédelmi tevékenységnek tekinthető. Hozzájárul a biológiai diverzitás (sokféleség) megőrzéséhez, fenntartja, jó esetben fokozza a talaj termékenységét és biológiai aktivitását, védi a felszíni és felszín alatti vizeket, a levegőt, a talajt, hozzájárul a táj megőrzéséhez, takarékosan bánik a nem megújuló erőforrásokkal. Vagyis hosszútávon fenntartható, ezáltal a következő nemzedékek életlehetőségeit sem korlátozza!

2. A növénytermesztés és az állattartás kapcsolata (834/2007/EK r. 5., 14. cikk, 889/2008/EK r. 15., 16., 19. cikk)

Az ökológiai állattartás termőföldhöz kapcsolódó tevékenység, a földterület nélküli állattartás – amelynek során az állattenyésztő nem művel mezőgazdasági földterületet, vagy nem kötött írásbeli együttműködési megállapodást egy másik üzemmel - tilos. A talaj-növény, növény-állat és állat-talaj közötti kölcsönhatások alapvető fontosságúak a gazdálkodás fenntarthatósága, egyensúlya szempontjából. Az állattartás nagy szerepet játszik a talaj termékenységének megőrzésében és fokozásában. Ügyelni kell tehát a növénytermesztés és az állattartás közötti összhangra, mind az állatok takarmányszükségletének fedezése (védjegyszervezetek többletelírása), mind a képződő trágya megfelelő elhelyezése és a túllegeltetés elkerülése érdekében. Az állatállomány nagyságát tehát a termőterületek és a legelők függvényében kell kialakítani, hogy a túllegelés, talajtaposási kár elkerülhető legyen, és a talaj, a felszíni és felszín alatti vizek szennyeződése a lehető legminimálisabbra csökkenjen. Az állatlétszám ennek megfelelően nem lépheti túl a 170 kg N/ha/év értéket, a képződő trágya mennyiségét alapul véve (lásd. 1. táblázat, 889/2008/EK r. IV. melléklet). Amennyiben ez nem megoldható, a gazdaság együttműködést alakíthat ki más ökológiai gazdaságokkal a többlet trágya elhelyezésére, melyről írásbeli megállapodás szükséges. Ilyenkor a trágyából származó évi 170 kg N/ha/év maximális határértéket az együttműködésben részt vevő termelőegységekre együttesen kell figyelembe venni.

3. Átállási idő (834/2007/EK r. 17. cikk, 889/2008/EK r. 37., 38. cikk)

Mivel az állatok takarmányozását már az átállási idő alatt nagyrészt ökológiai takarmányra kell alapozni (lásd. 9. pont), célszerű először a takarmánytermő területeket és a legelőket átállítani (lásd. „Ökológiai növénytermesztés” tájékoztatónkat, INFO-02).

A nem növényevő (sertés, baromfi) állatok legelőinek, karámjának illetve kifutóinak átállási ideje 1 év, amit a tanúsító szervezet kérelem esetén 6 hónapra csökkenthet, ha az érintett földterületet az elmúlt egy évben tiltott készítménnyel nem kezelték. A tanúsítatni kívánt állatokat csak az átállási idő elteltét követően lehet a kifutóra kiengedni, tehát az üzemet a kifutóterületekkel együtt jóval a betelepítést megelőzően be kell jelenteni az ellenőrzés alá. Ahhoz, hogy ne 1 év legyen az átállás, hanem csak 6 hónap, az üzemnek egy kérelmet küldenie kell erre vonatkozóan és egyben egy nyilatkozatot, hogy az érintett területeket a bejelentkezést megelőző 6 hónapban sem kezelték az ökológiai gazdálkodásban tiltott szerrel. Amennyiben az ellenőr helyszíni megállapításai is alátámasztják ezt, jóváhagyjuk a kifutóra vonatkozó 6 hónapos átállást.

A különböző állatfajokra érvényes átállási idők:

- 12 hónap a húshasznú lófélék és szarvasmarhafélék (köztük a bivaly- és bölényfajok) esetében, de mindenképpen legalább élettartamuk háromnegyed része;
- 6 hónap a kistestű kérődzők, sertések és a tejhasznú állatok esetében;
- 10 hét a húshasznú baromfi esetében, ha háromnapos kora előtt állították ökológiai termelésbe;
- 6 hét a tojáshasznú baromfi esetében.

Van lehetőség a területek és az állatállomány egyidejű átállítására is. Ilyenkor a szerződéskötést, valamint az érintett területek és az állatállomány bejelentését követő 24 hónap elteltével – amennyiben a vonatkozó előírásokat betartották – mind az állatállomány mind pedig a takarmányozásra használt földterületek, legelők ökológiai minősítést nyernek. Ez azonban kizárólag az átállás megkezdésekor bejelentett állományra és annak utódaira, valamint az állatokkal egyidejűleg bejelentett takarmánytermő területekre és legelőkre érvényes, és csak abban az esetben, ha az állatokat túlnyomórészt a bejelentett területeken termelt saját takarmánnyal etetik.

4. Az állatok származása (834/2007/EK r. 14. cikk, 889/2008/EK r. 8., 9. és 42. cikk)

Az ökológiai állattartás során olyan fajtákat kell választani, amelyek megfelelő alkalmazkodó illetve ellenálló képességgel rendelkeznek, és előnyben kell részesíteni az őshonos fajtákat.

Az állatoknak alapvetően ökológiai gazdálkodásból kell származniuk, de a 3. pontban foglalt feltételekkel természetesen van lehetőség a gazdaságban már meglévő konvencionális állatállomány átállítására is. Ezen kívül, amennyiben ökológiai gazdálkodásból származó állatok nem állnak rendelkezésre, konvencionális állatok is beszerezhetők az alábbiakban leírt feltételekkel.

Új állomány kialakításakor: a nem ökológiai származású fiatal emlősöket az elválasztásuk után azonnal az ökológiai termelés szabályainak megfelelően kell nevelni; az ökológiai gazdálkodásba bevont bivalyoknak, borjaknak és csikóknak hat hónaposnál fiatalabbnak kell lenniük; a bárányoknak és kecskegidáknak 60 naposnál fiatalabbnak kell lenniük; a malacoknak 35 kg-nál kisebb súlyúnak kell lenniük.

Az állomány megújítása céljából konvencionális gazdálkodásból származó kifejlett hímivarú, és még nem ellett nőivarú emlősállatok hozhatók be a gazdaságba, a nőivarú állatokra vonatkozó következő mennyiségi korlátozással: a kifejlett ló- és szarvasmarhafélék (beleértve a bivaly- és bölényfajokat is) állományának max. 10%-ig, a kifejlett sertés-, juh-, és kecskefélék állományának max. 20%-ig.

Az üzem jelentős bővítése, fajtaváltás, az állatállomány új szakosodása valamint veszélyeztetett állatfajták esetében az illetékes hatóság előzetes írásbeli engedélyével bevonhatók konvencionális gazdálkodásból származó kifejlett hímivarú, és - a kifejlett állomány 40%-ig - még nem ellett nőivarú emlősállatok.

Amennyiben ökológiai tartású baromfik nem beszerezhetők, az illetékes hatóság előzetes írásbeli engedélyével, az állatállomány első ízben történő kialakításakor, megújításakor vagy átalakításakor 3 naposnál nem idősebb konvencionális baromfik is bevonhatók, továbbá 2017.12.31-ig tojás-termelésre 18 hetesnél nem idősebb konvencionális jércék is beállíthatók.

A 889/2008/EK r. 47. cikke értelmében, az állatok egészségügyi vagy katasztrófhelyzet okozta nagy arányú pusztulása esetén, az illetékes hatóság engedélyezheti az állomány megújítását vagy újbóli létrehozását konvencionális állatokkal, ha ökológiai tartású állatok nem állnak rendelkezésre.

A konvencionális állatbeszerzéseket a tanúsító szervezet felé mindig írásban jelenteni kell, és a 889/2008/EK r. 9. cikk (4) bekezdése (fenti 40%-os beszerzés) illetve 42. cikke által szabályozott esetekben (3 naposnál nem idősebb konvencionális baromfik, 18 hetesnél nem idősebb konvencionális tojójércék), valamint az egészségügyi vagy katasztrófhelyzet okozta nagyarányú pusztulás esetén a konvencionális állatok beállításához az illetékes hatóság előzetes engedélye is szükséges.

5. Az állatok azonosítása és nyilvántartása (889/2008/EK r. 75., 76. cikk)

Az állatokat az egyes fajoknak megfelelő módon tartós azonosító jellel kell ellátni, a nagyobb testű emlősöket egyedenként, a szárnyasokat és kisemlősöket pedig egyedenként vagy csoportonként.

Az állatállományról napló formájában kell nyilvántartást vezetni. A bejegyzéseknek tartalmazniuk kell az állomány tartási rendszerének részletes leírását, legalább az alábbi információkkal:

- a telepre érkező állatok eredete, érkezési időpontja, átállási időszaka, azonosító jele és állatorvosi nyilvántartása;
- a telepet elhagyó állatok életkora, darabszáma, vágás esetén testtömege, azonosító jele és célállomása;
- az elhullott állatok részletes adatai és az elhullás okai;
- takarmányozási napló (lásd. 9. pont.)
- betegség-megelőzés és állategészségügyi kezelések dokumentációja (lásd. 10. pont).

6. Az állatok elhelyezése (834/2007/EK r. 14. cikk, 889/2008/EK r. 10.-16. cikk)

Az állatok elhelyezésének meg kell felelnie az állatok fejlődési, élettani és viselkedési igényeinek (pl. mozgási szabadság, egyéb magatartási szükségletek). A szabadban, a karámban és a szabadtéri kifutón szükség szerint megfelelő védelemről kell gondoskodni az esővel, a széllel, a nappal és a szélsőséges hőmérsékleti értékekkel szemben, a szabadtéri területek lehetnek részlegesen fedettek. Lehetővé kell tenni számukra a takarmányhoz és az ivóvízhez való könnyű hozzáférést.

Az épületekben bőséges természetes szellőzést és fényt kell biztosítani. A légcseré, a levegő porral való szennyezettsége, a hőmérséklet, a relatív páratartalom és a gázkoncentráció az állatok egészségét nem veszélyeztetheti.

Az állatok zárt helyen történő elhelyezése nem kötelező azokon a területeken, ahol megfelelőek az éghajlati viszonyok az állatok szabadban tartásához.

Az épületeken belüli állománysűrűségnek az állatok fajtától, fajtájától és életkorától függően biztosítania kell az állatok kényelmét és jó közérzetét, tekintettel a viselkedési szokásaikra. Elegendő teret kell biztosítani számukra ahhoz, hogy természetes testhelyzetben álljanak, könnyen lepihenjenek, megforduljanak, tisztogassák magukat és olyan, természetes mozdulatokat tegyenek, mint például a nyújtózkodás és a szárnycsapkodás. A különböző állatfajokra és -kategóriákra vonatkozóan az épületek és a szabadtéri kifutók minimális alapterületét, valamint az elhelyezés egyéb jellemzőit a 2. és 3. táblázat (889/2008/EK r. III. melléklet) tartalmazza.

Tilos az állatok kötött tartása és elszigetelése, kivéve egyes állatok esetében korlátozott időtartamra és csak a biztonsági, jólléti vagy állat-egészségügyi szempontból indokolt mértékben.

6.1. Az emlősök elhelyezésére vonatkozó speciális előírások:

- Az állatállomány elhelyezésére szolgáló létesítményeknek sima, de nem csúszós padozattal kell rendelkezniük. A III. mellékletben meghatározott beltéri terület legalább fele legyen tömör felépítésű, azaz ne rúd- vagy ráncpadozat legyen.
- Az állattartó épületet el kell látni megfelelő méretű, kényelmes, tiszta és száraz fekvő-/pihenőhellyel, amely tömör szerkezetű, nem rúd- vagy ráncpadozatú. A pihenőhelyet bőséges, száraz alommal kell ellátni. Az alomnak szalmából vagy egyéb, erre alkalmas természetes anyagból kell állnia. Az alom az I. mellékletben feltüntetett ásványi termékek bármelyikével javítható és dúsítható.
- A 91/629/EGK tanácsi irányelv 3. cikke (3) bekezdésének fenntartása mellett a borjakat egyhetes korukon túl tilos egyedi boxokban elhelyezni.
- A 91/630/EGK tanácsi irányelv 3. cikke (8) bekezdésének fenntartása mellett a kocákat csoportban kell tartani, kivéve a vemhesség utolsó szakaszában, valamint a szoptatási időszak alatt.
- A malacok nem tarthatók csúszós, sima borítású padozaton vagy kutricában.
- A szabadban lehetővé kell tenni a sertésfélék számára az ürítést és a túrást. Túrás céljára különböző anyagok használhatók.
- A növényevők részére (különös tekintettel az egy évnél idősebb bikákra) folyamatos hozzáférést kell biztosítani legelőhöz, amennyiben az időjárási viszonyok és a talaj állapota ezt megengedi, kivéve, ha ezt közösségi jogszabály korlátozza.
- Ha a növényevők számára a legeltetési időszakban biztosított a legelőhöz való hozzáférés, és a téli elhelyezésre szolgáló létesítményekben biztosított a szabad mozgás, a téli hónapokban el lehet tekinteni a szabadtéri területek biztosítására vonatkozó kötelezettségtől.

6.2. A baromfik elhelyezésére vonatkozó speciális előírások:

- Baromfi nem tartható ketrecben.
- Amikor csak az időjárás és a higiéniai feltételek azt lehetővé teszik, a vízi szárnyasok részére hozzáférést kell biztosítani patakhöz, kacsausztatóhoz, tóhoz, illetve medencéhez, a fajspecifikus igények és az állatok jóllétével kapcsolatos követelmények kielégítéséből.
- Minden baromfitartó épületnek meg kell felelnie az alábbi követelményeknek:
 - a padlóterület legalább egyharmada legyen tömör, vagyis nem rúd- vagy ráncpadozatú, és legyen fedve alomanyaggal, például szalmával, fűrészporral, homokkal vagy tőzeggel;

- a tojótyúkوك épületeiben a tyúkوك által elérhető területen belül megfelelő nagyságú részt kell alkalmassá tenni a madárürülék összegyűjtésére;
 - a III. mellékletben leírtaknak megfelelően mindegyikben legyen a csoport és a baromfi méretével arányos méretű és számú ülőrúd;
 - legyenek bennük a baromfi méretének megfelelő ki- és bejárati nyílások, és ezek hossza összesen legyen legalább 4 m, az épület baromfi számára rendelkezésre álló területének minden 100 m²-ére számítva;
 - egy baromfitartó épületben legfeljebb a következő létszámú baromfi tartható:
 - 4800 csirke;
 - 3000 tojótyúk;
 - 5200 gyöngytyúk;
 - 4000 pézsmakacsa vagy pekingi kacsa tojó, vagy 3200 pézsmakacsa, pekingi kacsa vagy egyéb kacsa gácsér;
 - 2500 kappan, liba vagy pulyka;
 - a húsként hasznosított baromfi tartására szolgáló épületek teljes hasznos alapterülete egy termelőegységen belül sem haladhatja meg az 1600 m²-t.
 - a baromfitartó épületeket oly módon kell kialakítani, hogy a szárnyasok könnyen kijuthassanak a szabadba.
- A természetes fény kiegészíthető mesterséges megvilágítással úgy, hogy naponta egy legfeljebb 16 órás megvilágítási periódust egy mesterséges megvilágítás nélküli, legalább 8 órás, folyamatos, éjszakai pihenési periódus kövessen.
- A baromfik részére életük legalább egyharmad részén keresztül hozzáférést kell biztosítani a szabadtéri területhez.
- A baromfik részére biztosított szabadtéri területek nagy részét növényzetnek kell borítani, a kifutókat védőlétesítményekkel kell ellátni, és lehetővé kell tenni a szárnyasok számára, hogy könnyen hozzáférhessenek megfelelő számú itatóhoz és etetőhöz.
- Ha a baromfit a közösségi jogszabályok alapján elrendelt korlátozások vagy kötelezettségek miatt zárt térben tartják, a megfelelő mennyiségű szalastakarmányhoz és a megfelelő anyagokhoz való folyamatos hozzáférést kell biztosítani a baromfi etológiai szükségleteinek kielégítése céljából.

Az állatok elhelyezésével kapcsolatos előírásoktól való lehetséges eltéréseket a 889/2008/EK r. 39., 46. és 95. cikke tartalmazza, melyeket a tanúsító szervezet közreműködésével az illetékes hatóságnak kell engedélyeznie.

7. Párhuzamos gazdálkodás: ökológiai és konvencionális állattartás egy üzemen belül (834/2007/EK r. 11. cikk, 889/2008/EK r. 17., 40. cikk (2) bekezdés)

A mezőgazdasági üzem egészét az ökológiai termelésre vonatkozó követelményeknek megfelelően kell irányítani, fenti rendeletek azonban bizonyos feltételek mellett lehetőséget adnak a párhuzamos gazdálkodásra. Ilyenkor ellenőrzésünk a konvencionális egységre is kiterjed. A két üzemegegység elválasztását mind fizikai szinten (állattartó épületek, legelőterületek, raktárak stb.), mind pedig a nyilvántartások szintjén meg kell valósítani. Ennek megfelelően fontos, hogy az üzemen belüli anyagbeszerzés és -felhasználás mindkét egység esetében áttekinthető legyen.

Állattartás esetén a legfontosabb előírás, hogy nem lehet a két egységben ugyanazon állatfajhoz tartozó egyedeket tartani.

Konvencionális és ökológiai állatok az alábbi feltételekkel használhatnak közös legelőt:

Konvencionális, de extenzív módon tartott állatok legelhetnek az ökológiai egység részét képező legelőn, de az összes állatlétszám ebben az esetben sem lépheti túl a 170 kg N/ha/év értéket, és az ökológiai egységben tartott állatok nem tartózkodhatnak egyidejűleg ugyanazon a legelőn.

Az ökológiai egységben tartott állatok is legeltethetők a konvencionális állatokkal közös legelőn, amennyiben a területet a legeltetést megelőző 3 évben tiltott készítménnyel nem kezelték, és a rajta legelő többi állatot extenzív módon tartják. Az összes állatlétszám ebben az esetben sem lépheti túl a 170 kg N/ha/év értéket. Az ilyen földterületet használó ökológiai tartású állatokból készített termékek nem tekinthetők ökológiai termékeknek, kivéve, ha bizonyítható a konvencionális állatoktól való megfelelő elkülönítés. A vándorlegeltetésre vonatkozó feltételeket a 889/2008/EK r. 17. cikk (4) bekezdése tartalmazza.

A fenti előírások betartását az állattartónak megfelelően dokumentálnia kell.

Az illetékes hatóság engedélyezheti a mezőgazdasági kutatást vagy hivatalos iskolai oktatást végző gazdaságok számára, hogy ugyanazon fajokból ökológiai és nem ökológiai állatállományt is tartsanak, melynek feltételeit a 889/2008/EK r. 40. cikk (2) bekezdése tartalmazza.

Párhuzamos állattartás esetén a tanúsító szervezet az éves átfogó ellenőrzésen túlmenően részleges ellenőrzést végezhet a megfelelő elkülönítés felülvizsgálatára, melynek költsége partnerünket terheli.

A legtöbb védjegyszervezet (pl. BioSuisse, Demeter, Naturland) kötelezően előírja a gazdaság egészségének átállítását, sőt, sok esetben ugyanaz a személy sem vezethet egyidejűleg öko és konvencionális üzemet is.

8. Az állatok kezelése, tartási gyakorlata (834/2007/EK r. 14. cikk, 889/2008/EK r. 12.,18. cikk)

Az állattartó személyzetnek megfelelő alapismeretekkel kell rendelkeznie az állatok egészségügyi és jólléti szükségleteiről.

Az állatok teljes élete során – a levágáskor is - ügyelni kell arra, hogy az állatok szenvedése a lehető legkisebb legyen (beleértve a csonkítást is).

Az ökológiai állattartásban nem végezhető rutinszerűen a következő műveletek:

- ✗ juhok farkának gumizása, farokkurtítás;
- ✗ fogak lecsípése;
- ✗ csőr kurtítás;
- ✗ szarvtalanítás.

E műveletek közül egyeseket eseti elbírálás alapján biztonsági okokból vagy az állatok egészségének, jóllétének és higiéniájának javítása céljából engedélyezhet az illetékes hatóság.

A fizikai kasztráció a termék minőségének biztosítása és a hagyományos termelési eljárások (húsertés, ökör, kappan stb.) fenntartása céljából engedélyezett.

Az ilyen beavatkozásokat azonban mindig az állat legmegfelelőbb életkorában és szakképzett személynek kell elvégeznie, és az állatok szenvedését a lehető legkisebbre kell csökkenteni megfelelő érzéstelenítéssel és/vagy fájdalomcsillapítással.

Az állatok szállításának időtartamát a lehető legkisebbre kell csökkenteni. Az állatok fel- és lehajtását elektromos terelőeszköz igénybevétele nélkül kell elvégezni, az őket érő stresszt minimalizálni kell. Tilos az allopatias nyugtatók használata szállítás előtt vagy a szállítás során.

A szaporításnak természetes módszereken kell alapulnia, a mesterséges megtermékenyítés ugyanakkor engedélyezett. A szaporodást nem szabad hormonokkal vagy hasonló anyagokkal való kezeléssel befolyásolni, kivéve egyes állatok állatorvosi gyógykezelésének formájaként. A mesterséges szaporítás egyéb formái, mint pl. a klónozás és embrióátültetés, nem alkalmazhatók.

Az intenzív tenyésztési módszerek elkerülése érdekében húshasznú baromfitartás esetén az illetékes hatóság által lassú növekedésüként elismert fajtákat kell alkalmazni, vagy be kell tartani a következő minimális vágási életkorokat:

- csirke esetében 81 nap,
- kappan esetében 150 nap,
- pekingi kacska esetében 49 nap,
- pézsmakacska tojó esetében 70 nap,
- pézsmakacska gácsér esetében 84 nap,
- tőkés réce esetében 92 nap,
- gyöngytyúk esetében 94 nap,
- hímivarú pulyka és pecsenyeliba esetében 140 nap,
- pulykatojó esetében 100 nap.

A NÉBIH meghatározza a lassú növekedésű fajtákra vonatkozó feltételeket, elkészíti a lassú növekedési fajták listáját és az aktuális listát a honlapján közzé teszi.

9. Takarmányozás (834/2007/EK r. 14. cikk, 889/2008/EK r. 19.-22., 43. cikk)

Az állatok takarmányát elsősorban az állatokat tartó mezőgazdasági üzemből vagy az ugyanabban a régióban lévő ökológiai mezőgazdasági üzemekből kell beszerezni. Az állatokat olyan ökológiai takarmánnyal kell etetni, amely kielégíti az állatok fejlődésük különböző szakaszaiban felmerülő tápanyagszükségletét. A takarmányadag egy része tartalmazhat ökológiai gazdálkodásra átváltó gazdasági egységekből származó takarmányt. A szopós emlősöket természetes tejjel, lehetőleg anyatejjel kell táplálni, az adott fajra vonatkozóan előírt minimális ideig:

- szarvasmarhafélék (beleértve a bivaly- és bölényfajokat is) és lófélék esetén 3 hónap;
- juh- és kecskefélék esetében 45 nap;
- sertés esetében 40 nap.

Tilos az állatokat olyan körülmények között, illetve olyan étrenden tartani, amely vérszegénységet okozhat.

A hizlalási eljárásoknak a tenyésztési folyamat bármely szakaszában visszafordíthatóknak kell lenniük. A kényszertáplálás tilos.

A régió fogalma a 34/2013 VM rendelet 2 §-nak megfelelően: Magyarország és a vele határos országok területe

9.1. A növényevő állatokra vonatkozó speciális előírások:

- Tartásukat az időjárásnak megfelelően a legeltetés maximális kihasználására kell alapozni.
- A saját gazdaságból származó (vagy más – ugyanabban a térségben lévő - ökológiai gazdaságokkal való együttműködésben előállított) takarmány aránya legalább 60% legyen.
- Napi takarmányadagjuk szárazanyag-tartalma legalább 60%-ban rostanyagokból, friss vagy szárított tömegtakarmányból illetve szilázsból kell állnia. (Megengedett, hogy ezt a tejtermelésben résztvevő állatok esetében a korai laktáció idején legfeljebb 3 hónapos időtartamra 50%-ra csökkentésük.)
- Éves átlagban az etetett takarmány legfeljebb 30%-a származhat átállásból, saját gazdaságból származó takarmány esetén ez az arány 100%-ra növelhető. Ezen százalékarányokon belül 20% származhat az átállás első évében lévő állandó legelőkről, évelőtakarmány- illetve fehérjetakarmány-termő parcellákról, amennyiben ezek a területek az elmúlt 5 évben még nem voltak bevonva ugyanazon gazdaság által az ökológiai gazdálkodásba.
- 2008. január 1-jétől tilos a konvencionális takarmányok etetése (kivéve a vándorlegeltetési időszak ideje alatt, az ekkor felvett takarmány mennyisége nem haladhatja meg a teljes éves takarmánymennyiség 10 %-át, lásd 889/2008/EK r. 17. cikk (4) bekezdés).

9.2. A nem növényevő (sertés, baromfi) állatokra vonatkozó speciális előírások):

- A saját gazdaságból származó (vagy más – ugyanabban a térségben lévő - ökológiai gazdaságokkal vagy takarmányipari vállalkozóval együttműködve előállított) takarmány aránya legalább 20% legyen. Takarmányipari vállalkozóval történő együttműködés esetén: yilatkozatot kell kérni takarmányelőállítótól!, miszerint a takarmánykeverék összetevőinek 20%-át a régióból szerezte be.
- Napi takarmányadagjukhoz szálas, friss vagy szárított tömegtakarmányt, illetve szilázst is adagolni kell.
- Éves átlagban az etetett takarmány legfeljebb 30%-a származhat átállásból, saját gazdaságból származó takarmány esetén ez az arány 100%-ra növelhető. Ezen százalékarányokon belül 20% származhat az átállás első évében lévő állandó legelőkről, évelőtakarmány- illetve fehérjetakarmány-termő parcellákról, amennyiben ezek a területek az elmúlt 5 évben még nem voltak bevonva ugyanazon gazdaság által az ökológiai gazdálkodásba.
- Amennyiben alkalmazandók a 834/2007/EK rendelet 22. Cikke (2) bekezdésének b) pontjában meghatározott feltételek, és amennyiben a mezőgazdasági termelők nem képesek kizárólag ökológiai termelésből származó fehérjetakarmányt beszerezni, a sertés- és a baromfifajok esetében korlátozott arányban nem ökológiai fehérjetakarmány is használható. Az említett fajok vonatkozásában a nem ökológiai fehérjetakarmány 12 hónapos időszakra engedélyezett maximális aránya a 2015., a 2016. és a 2017. naptári évben 5 %.

Fenti százalékok a mg-i termékek szárazanyag-tartalmára vonatkoztatva értendők!

A 889/2008/EK r. 47. cikke értelmében, amennyiben az ökológiai takarmány valamilyen katasztrófa folytán megsemmisül, az illetékes hatóság egyedi gazdasági szereplők részére az érintett térségben korlátozott időtartamra engedélyezheti a konvencionális takarmány nagyobb arányú felhasználását.

A felhasználható nem ökológiai növényi takarmány-alapanyagokat, az állati takarmány-alapanyagokat és ásványi eredetű összetevőket a 889/2008/EK r. 22. cikkének a)-f) pontjai valamint V. melléklete, a takarmány-adalékanyagokat (beleértve a vitaminokat, nyomelemeket), technológiai segédanyagokat és takarmányozási célra használt egyéb anyagokat pedig a VI. melléklet tartalmazza, és figyelemmel kell lenni az előírt korlátozásokra. A takarmány-alapanyagokat nem lehet kémiai oldószerekkel kezelni, és az ökológiai takarmány előállításának időben vagy térben el

kell különülnie a nem ökológiai takarmány feldolgozásától. Növekedésserkentők és szintetikus aminosavak nem használhatók. A különböző takarmány-összetevők, adalék- és segédanyagok előállítása során tilos a géntechnológiával módosított szervezetek és azok származékainak felhasználása.

Az állatok takarmányozásáról naplót kell vezetni, melyből világosan látszik a napi takarmányadagok mennyisége, összetétele (beleértve a takarmány-adalékanyagokat), azok százalékos aránya és státusza (ökológiai/átállási/konvencionális), a legeltetés időszakai és helye stb. Ezen kívül be kell szerezni GMO-kockázatos összetevők, takarmány-kiegészítők GMO-mentességi igazolását (lásd. X-04 jelű formanyomtatványunk), valamint a takarmánykiegészítők összetételének részletes leírását, mely tartalmazza a benne lévő ásványi anyagok vegyületi formáit, igazolja a vitaminok természetazonos voltát (a 889/2008/EK r. VI. mellékletének megfelelően).

10. Betegségmegelőzés és állategészségügyi kezelések (834/2007/EK r. 14. cikk, 889/2008/EK r. 23-25., 77. cikk)

A betegség-megelőzés legalapvetőbb eszközei a következők:

- ✗ megfelelő, nagy ellenálló-képességű, helyi fajták választása (lásd. 4. pont);
- ✗ az állat etológiai igényeinek megfelelő tartás, az állat jóllétének biztosítása (lásd. 6., 8. pont)
- ✗ jó minőségű takarmány, rendszeres mozgás és legeltetés (lásd. 9. és 6. pont);
- ✗ megfelelő állománysűrűség, higiénia (lásd. 6. és 10. pont).

Tilos a növekedés- vagy termelésfokozó anyagok (így antibiotikumok, kokcidiosztatikumok és egyéb mesterséges növekedésserkentő anyagok) valamint a hormonok és hasonló anyagok szaporodásszabályozásra (pl. ivarzás indukálása vagy szinkronizálása) vagy más célokra történő használata.

Ha az állomány nem ökológiai termelőegységből származik, a helyi körülmények függvényében különleges intézkedéseket lehet alkalmazni, pl. szűrővizsgálatot vagy karantént.

Az épületeket, ólakat, karámokat, berendezéseket és eszközöket megfelelően tisztítani és fertőtleníteni kell az állatok közötti fertőzés és a betegség hordozó szervezetek elszaporodásának elkerülése érdekében, melyhez 889/2008/EK r. VII. mellékletében felsorolt anyagok használhatók. Az elvégzett munkaműveletekről és a felhasznált anyagokról feljegyzést kell készíteni. Az ürületet, vizeletet és a maradék takarmányt szükség szerinti gyakorisággal kell eltávolítani a szagok minimálisra csökkentése, valamint a rovarok és rágcsálók megjelenésének megakadályozása érdekében. Az állattartó épületekben és létesítményekben a rovarok és egyéb kártevők irtására csak a 889/2008/EK rendelet által engedélyezett készítmények használhatók (lásd. INFO-08 jelű tájékoztatónk).

Baromfik esetén az épületekből ki kell üríteni az állományt minden felnevelt baromficsoport között. Az épületeket és berendezéseket ekkor meg kell tisztítani, és ki kell fertőtleníteni. Ezen túlmenően, miután egy baromficsoport felnevelése befejeződött, a kifutókat a növényzet pótlása érdekében és állat-egészségügyi okokból üresen kell hagyni az illetékes hatóság által megadott időre (4 hétre). Ezen előírások betartását dokumentálni kell, nem kell viszont alkalmazni, ha a baromfi nevelése nem turnusokban történik, nem kifutókban tartják, és egész nap szabadon van.

Ha az állat fenti intézkedések ellenére mégis megbetegszik, vagy megsérül, szükség szerint el kell különíteni, és azonnal meg kell kezdeni a kezelését. Ennek során a kémiai úton előállított, szintetikus allopátiás állatgyógyászati készítményekkel és antibiotikumokkal szemben előnyben kell részesíteni a fitoterápiás termékeket, a nyomelemeket, valamint az V. melléklet 1. szakaszában és a VI. melléklet 3. szakaszában felsorolt termékeket.

Ha fenti készítmények alkalmazása nem bizonyul hatékonynak vagy várhatóan nem lesz az, úgy állatorvosi utasítás alapján kémiai úton előállított, szintetikus allopatias készítmények és antibiotikumok is alkalmazhatók (azonban sohasem megelőző jelleggel!).

Immunológiai állatgyógyászati készítmények használhatók, és a közösségi jog által kötelezően előírt kezelések engedélyezettek.

A vakcinázás, az élősködők elleni kezelés és a kötelező mentesítési tervek kivételével, ha egy állat vagy állatok valamely csoportja 12 hónapon belül háromnál több alkalommal (egy évnél rövidebb hasznos élettartamú állat esetében egynél több alkalommal) kap kémiai úton előállított, szintetikus allopatias készítménnyel vagy antibiotikummal végzett kezelést, akkor az érintett állat és a belőle származó termékek nem értékesíthetők ökológiai termékként, és új átállási időszak (lásd. 3. pont) beiktatására van szükség, melyet szintén megfelelően dokumentálni szükséges.

Allopatias állatgyógyászati készítménnyel történő kezelés esetén az ökológiai élelmiszer-előállítás illetve az ökológiai jelöléssel történő értékesítés előtt betartandó várakozási idő a jogszabályban előírt normál várakozási idő kétszerese, ennek hiányában legalább 48 óra.

A betegségmegelőzés, -kezelés és az állatorvosi ellátás adatait írásban dokumentálni kell. Állatgyógyászati készítmények alkalmazása esetén a kezelt állatokat egyértelműen azonosítani kell, az állatorvosi rendelvényt (az okok megjelölésével) meg kell őrizni, és az állatorvosi naplóba fel kell jegyezni a következőket:

- ✗ a diagnózist;
- ✗ a készítmény típusát és aktív hatóanyagát;
- ✗ a gyógyszeradagolást;
- ✗ az alkalmazás módját;
- ✗ a kezelés dátumát, időtartamát;
- ✗ a jogszabályban előírt várakozási időt.

Ezeket az adatokat az állat, illetve az állati termék ökológiai jelöléssel történő értékesítése előtt be kell jelenteni a tanúsító szervezetnek.

11. A húshasznú baromfik tartásával kapcsolatos egyéb fontos tudnivalók

- Ahogyan a fentiekben szerepel, konvencionális naposbaromfi beállításához az illetékes hatóság előzetes írásbeli engedélyét kell kérni, 3 napos kor előtt kell beállítani őket az ökológiai termesztésbe, és ez esetben 10 hét átállási időnek is el kell telnie, azaz legkorábban csak 71-73 napos korban lehet őket vágni (attól függően, hogy hány naposan érkeztek), akkor is, ha egyébként lassú növekedésű a fajta. Ha nem lassú növekedésű, akkor néhány esetben még később (lásd. fent). Ha tehát ennél is korábban szeretnék vágni őket, akkor mindenképp lassú növekedésű és bio naposbaromfit kell beszerezni.
- Ha a bejelentkezést követően, a bio-állomány betelepítése előtt még konvencionális állatokat tartottak az épületben és a kifutókon, akkor a bioállatok betelepítése előtt - a partner költségére - egy előzetes ellenőrzésen meg kell nézünk, hogy az egységben nem maradt konvencionális takarmány, gyógyszerek illetve egyéb tiltott anyagok.
- A bio-betelepítések között konvencionális turnusokat már nem lehet közbeiktatni, kivéve, ha másik jogi személy veszi bérbe a telepet (mialatt nincsenek bioturnusok), de a konvencionális betelepítéseket minden esetben írásban előzetesen jelezni kell a tanúsító szervezet felé, és a bioturnusok előtt ilyenkor szintén egy pótelőellenőrzésre van szükség a partner költségére.

- A kifutó nélkül tartott konvencionális baromfik trágyája tiltott szerek minősül, tehát a biotermelésbe bevont kifutókra/területekre kijuttatni nem lehet, ha mégis megtörténik, újraindul a kifutóterület átállása!

12. A beszerzett anyagok nyilvántartása, eredetének igazolása (889/2008/EK r. 66. cikk)

A termelés során felhasznált anyagok (pl. takarmányok) eredetét alapvetően a következő dokumentumokkal kell igazolni:

- számla és szállítójegy, amelyen egyértelműen azonosítható a vevő neve, az áru megnevezése, a vásárolt mennyiség, átállási ill. ökológiai termékek esetében a megfelelő jelölés és kódszám;
- átállási vagy ökológiai termék esetén a beszállító tanúsítványának másolata.

A beszerzett anyagokról készletnyilvántartást kell vezetni, melyen szerepel az anyag megnevezése, a beszállító, a beszerzés dátuma és a számla vagy szállítójegy száma. Ezen kívül a felhasználást is dokumentálni kell (pl. takarmányozási napló, készletnyilvántartás).

13. Raktározás, szállítás (889/2008/EK r. 30.-35. cikk)

Az ökológiai gazdálkodásból származó termékek tárolása során a következő feltételeket kell teljesíteni:

- A termékeket egyértelműen azonosítható módon kell jelölni (pl. Ö, Á, K).
- Gondoskodni kell a fizikai elkülönítésről (külön raktárhelyiség, elválasztó falak, zárt csomagolás), hogy a termékek konvencionális termékekkel ne keveredhessenek, illetve idegen vagy tiltott anyagokkal (pl. raktár-fertőtlenítő szerek, por) ne szennyeződhetnek. Az ökológiai egységben tilos az engedélyezett készítményeken kívül más anyagot tárolni, kivéve az állatorvosi kezelések keretében előírt allopatias állatgyógyászati készítményeket és antibiotikumokat (lásd. 10. pont), amennyiben tárolási helyük felügyelt, és e termékek a mezőgazdasági üzem nyilvántartásában szerepelnek.
- Átlátható, pontos és naprakész készletnyilvántartást kell vezetni (termék megnevezése, jelölése, mennyisége, növekedés, csökkenés, beszállító, átvevő) oly módon, hogy abból az aktuális raktárkészlet bármikor megállapítható legyen, és ebben az esetleges veszteségeket (pl. tisztítás) is fel kell tüntetni. A nyilvántartásokban is minden esetben szerepelni kell az ellenőrzött termékek státuszának (pl. bio/öko vagy átállási), és az esetleges veszteségeket is fel kell tüntetni benne.
- Amennyiben nem a saját raktárában tárolja termékeit, raktárbérleti vagy bértárolási szerződést kell kötnie a raktár tulajdonosával, amelyben külön rögzíteni kell az ökológiai gazdálkodás idevonatkozó előírásait (takarítás, elkülönítés, jelölés, tiltott raktárfertőtlenítő és növényvédő szerek használatának mellőzése, és a Hungária Öko Garancia Kft. számára az ellenőrzés lehetőségének biztosítása → lásd. X-02 jelű alvállalkozói szerződésünk).
- Ha a raktárban konvencionális terméket is tárolnak, vagy tároltak, a raktárat az ökológiai termékek betárolását megelőzően alaposan ki kell takarítani, melyről jegyzőkönyvet kell készíteni.
- Azokban a létesítményekben (raktárak, kikötők, tisztító üzemek), melyekben GMO kockázatos növényeket (szója, kukorica) is tárolnak, szállítanak vagy feldolgoznak, különös figyelmet kell fordítani az elkülönítésre, illetve a helyiségek, berendezések tisztítására!
- Kártevők elleni védekezésre csak a 889/2008/EK rendelet által engedélyezett készítmények használhatók (lásd. INFO-08 jelű tájékoztatónk).

Az ökológiai termékek más termelő-, feldolgozó- vagy kereskedelmi egységekbe történő szállítása kizárólag megfelelően zárt csomagolásban, konténerben vagy járműben történhet, amelynek a tartalmát nem lehet a csomagolás/plomba/címke/zárjegy stb. sérülése nélkül manipulálni. Ömlesztett áru szállítása esetében tehát használjanak egyedileg sorszámozott plombákat a szállító eszközökön (pl. teherautók, konténerek, tartályok), és annak sorszámát a termék egyéb adataival (lásd. fent) valamint a szállítóeszköz azonosító jelével (pl. rendszám) együtt az árukísérő dokumentumokon is tüntessék fel. Az árukísérő dokumentumokon szerepeltetni kell továbbá az ökológiai eredetre történő utalást, és a tanúsító szervezet kódszámát (esetünkben HU-ÖKO-02) is. A termék illetve tétel pontos beazonosíthatósága érdekében célszerű a termék tételszámát is feltüntetni.

Amennyiben a csomagolás nem teszi lehetővé címke elhelyezését (pl. lezárt tehergépkocsi), akkor a kísérő dokumentumoknak kötelezően tartalmaznia kell a termékről minden fontos információt (beszállító neve, címe, termék megnevezése, ökológiai eredetre történő utalás, ellenőrző szervezet neve/kódszáma, tételszám), valamint a plomba sorszámát és a szállítóeszköz azonosítóját.

Nem lezárt csomagolásban/szállítóeszközben történő szállításra, csak a következő feltételek teljesülése esetén van lehetőség:

- ha mindkét fél részt vesz az ellenőrzési rendszerben;
- ha az árukísérő dokumentumok minden fentiekben részletezett információt tartalmaznak, amely biztosítja az áru egyértelmű azonosíthatóságát;
- ha mindkét fél átlátható, pontos és naprakész nyilvántartást vezet a szállítási műveletekről, mely szintén tartalmaz minden szükséges információt a szállított tételek azonosíthatósága érdekében.

A biotermékek szállítására használt járművek tisztaságáért illetve az esetleges szennyeződésekől adódó következményekért ellenőrzött partnerünk felel. Ez arra az esetre is érvényes, ha partnerünk egy másik céget bíz meg a szállítmányozással.

A szállítmányozásra vonatkozóan alvállalkozói szerződés megkötését nem írjuk elő, ömlesztett áru esetén azonban a berakodás előtt mindig meg kell győződni arról, hogy a szállítóeszköz tiszta, szennyeződésmentes. Az átvizsgálás eredményét célszerű írásban is dokumentálni, illetve arról a szállító nyilatkozatát beszerezni. Ha a szállítóeszköz szennyezett, addig nem szabad a terményeket berakodni, amíg azt megfelelően ki nem tisztították!

14. Termékek jelölése, értékesítése (834/2007/EK r. 23. cikk (1), 889/2008/EK r. 62. és 66. cikk)

- Kizárólag azokat a termékeket lehet az ökológiai gazdálkodásra utaló jelöléssel ellátni és értékesíteni, amelyek szerepelnek a gazdaság/vállalkozás részére kiállított érvényes tanúsítványon, azaz amelyeket a vonatkozó jogszabályok szerint és egy elismert ellenőrzőszervezet ellenőrzése mellett állítottak elő, dolgoztak fel, importáltak vagy forgalmaztak.
- **Az ökológiai termékek címkéin feldolgozott állati termékek esetén** (az egyéb jogszabályi kötelezettségeken felül) EU-bio jelölések feltüntetése (lásd INFO-04)
- Az árukísérő dokumentumokon (számla, szállítójegy) szintén utalni kell a termék ökológiai eredetére, és fel kell tüntetni a tanúsító szervezet kódszámát (HU-ÖKO-02), valamint az egyéb szükséges információkat a (lásd. 13. pont).
- Az általunk kiállított érvényes tanúsítványt be kell mutatni vevőiknek, és annak egy másolati példányát a termék egyéb kísérődokumentumaival együtt a vevő rendelkezésére kell bocsátani.

- Az értékesítésekről, a vállalkozást elhagyó termékekről nyilvántartást kell vezetni (a közvetlenül a végső fogyasztó részére értékesített mennyiségekről napi szinten!), melyen szerepel a dátum, a termék megnevezése, mennyisége, címzettje illetve vevője. Az értékesítés bizonylatait meg kell őrizni, és a vevőkről listát kell készíteni (lásd. ADAT-16).

15. Engedélyeztetési és bejelentési kötelezettségek összefoglalása

15.1. Írásban el kell fogadtatni a tanúsító szervezettel/ hatósággal:

- a nem növényevő állatok által használt legelők, karámok, kifutók átállási idejének lerövidítését (lásd. 3. pont);
- **hatósági engedély szükséges** az üzem jelentős bővítése, fajtaváltás, az állatállomány új szakosodása valamint veszélyeztetett állatfajták esetében a 40%-os állatállomány-bővítést, valamint az állatállomány első ízben történő kialakításakor, megújításakor vagy átalakításakor 3 naponál nem idősebb konvencionális baromfik, illetve tojástermelésre 18 hetesnél nem idősebb konvencionális jércék beszerzését. (lásd. 4. pont);
- **hatósági engedély szükséges** bizonyos beavatkozások (farokkurtítás, szarvtalanítás stb.) elvégzéséhez indokolt esetben (lásd. 8. pont);
- **hatósági engedély szükséges** a kötött tartás alkalmazását egyedi esetekben, az állatok elhelyezésével kapcsolatos előírásoktól való lehetséges eltérésekhez (lásd. 6. pont);
- **hatósági engedély szükséges** azonos állatfaj tartását az ökológiai és a konvencionális egy-egyben (lásd. 7. pont).

15.2. Írásban be kell jelenteni a tanúsító szervezet részére:

- az aktuális év termelési adatait a HÖG által kiküldött éves adatközlő lapon;
- a cég alapadataiban illetve az ellenőrzött tevékenységben vagy annak körülményeiben történt minden lényegi változást: pl. a gazdálkodási egységben már meglévő állomány átállítását, új állatfajok bevonását stb. (lásd. 4. pont, Általános tájékoztató, INFO-01 4.1. pont);
- a konvencionális állatbeszerzéseket (lásd. 4. pont);
- azokat az eseteket, amikor a termelő tudja, vagy gyanítja, hogy a beszállított/előállított termék nem felel meg a rendelet előírásainak (lásd. Általános tájékoztató, INFO-01 4.5. pont);
- a termék ökológiai státuszát érintő vevői panaszokat (lásd. Általános tájékoztató, INFO-01 4.6. pont);
- tiltott készítmény vagy takarmány-összetevő felhasználását (lásd. 9., 10. pont);
- az állatgyógyászati készítmények használatára vonatkozó adatokat az állat vagy állati termék ökológiai jelöléssel történő értékesítése előtt (lásd. 10. pont);
- engedélyezett párhuzamos állattartás esetén az előállított termékekkel és azok begyűjtésével kapcsolatos információkat (lásd. 7. pont);
- konvencionális baromfiturnusok közbeiktatását (lásd. 11. pont).

15.3. A vezetendő feljegyzések és nyilvántartások összefoglalása

- az állatállománnyal kapcsolatos nyilvántartások az 5. pont szerint;
- készletnyilvántartás - saját és beszerzett termékek/anyagok (lásd. 12., 13. pont);
- alvállalkozók listája, dokumentációja (lásd. 13. pont, Általános tájékoztató, INFO-01 4.4. pont);
- takarítási naplók, kártevők elleni védekezés (lásd. 10., 13. pont);
- a gazdaságot elhagyó termékek nyilvántartása, vevők listája (lásd. 14. pont);

- vevői panaszok nyilvántartása (lásd. Általános tájékoztató, INFO-01 4.6. pont).

Amennyiben konvencionális egységgel is rendelkezik a gazdaság, a fent felsorolt feljegyzéseket mindkét egységre el kell készíteni!

16. További információ, hírek, publikációk

Honlapunkon (<http://www.okogarancia.hu/>) találják a vonatkozó hazai és EU-rendeletek egységes szerkezetbe foglalt aktuális kiadását, az ellenőrzéssel és tanúsítással kapcsolatos egyéb tájékoztatókat, formanyomtatványokat és más fontos tudnivalókat. Amennyiben bármilyen kérdésük van, vagy nem áll módjukban a szükséges dokumentumokat honlapunkról letölteni, kérjük telefonon (+36-1/336-0533) vagy e-mailben (info@okogarancia.hu) munkatársaink segítségét! Amennyiben személyesen szeretnének felkeresni bennünket, kérjük mindig előzetesen egyeztessenek velünk időpontot!

1. táblázat (889/2008/EK rendelet IV. melléklet)

Osztály vagy faj	Az állatok hektáronkénti megengedett legnagyobb létszáma (állategység) évi 170 kg/hektár nitrogén-hatóanyag egyenértéknek megfelelően
Hat hónaposnál idősebb lófélék	2
Hízóborjú	5
Egyévesnél fiatalabb egyéb szarvasmarhafélék	5
Egy- és kétéves kor közötti hímivarú szarvasmarhafélék	3,3
Egy- és kétéves kor közötti nőivarú szarvasmarhafélék	3,3
Kétéves vagy annál idősebb hímivarú szarvasmarhafélék	2
Tenyészsűszők	2,5
Hízóüszők	2,5
Tejelő tehenek	2
Kiselejtezett tejelő tehenek	2
Egyéb tehenek	2,5
Nőivarú tenyésznnyulak	100
Juh	13,3
Kecske	13,3
Malac	74
Tenyészkoca	6,5
Hízósertés	14
Egyéb sertés	14
Broiler csirke	580
Tojótyúk	230

2. táblázat: A zárt helyen és a szabadban történő állattartás minimális alapterületei és az elhelyezés egyéb jellemzői a szarvasmarha-, ló-, juh-, kecske- és sertésfélék esetében (889/2008/EK rendelet III. melléklet)

	Alapterület zárt helyen (az állatok számára rendelkezésre álló nettó alapterület)		Alapterület a szabadban (mozgást lehetővé tevő terület a legelőlön kívül)
	Minimális élő súly (kg)	m ² /egyed	m ² /egyed
Tenyész és hízó szarvasmarha- és lófélék	100-ig	1,5	1,1
	200-ig	2,5	1,9
	350-ig	4,0	3
	350 fölött	5, legalább 1 m ² /100 kg	legalább 0,75 m ² /100 kg
Tejelő tehének		6	4,5
Tenyészbikák		10	30
Juh és kecske		1,5 juh/kecske	2,5
		0,35 bárány/gida	0,5
Kocák legfeljebb 40 napos malacokkal		7,5 koca	2,5
Hízósertés	50-ig	0,8	0,6
	85-ig	1,1	0,8
	110-ig	1,3	1
	110 kg felett	1,5	1,2
Malac	40 napos koron túl és 30 kg-ig	0,6	0,4
Tenyézsertések		2,5 nőivarú	1,9
		6 kan Amennyiben a kutricákat természetes fedeztetéshez is használják: 10 m ² /kan	8,0

3. táblázat: A zárt helyen és a szabadban történő állattartás minimális alapterületei és az elhelyezés egyéb jellemzői baromfi esetében (889/2008/EK rendelet III. melléklet)

	Alapterület zárt helyen (az állatok számára rendelkezésre álló nettó alapterület)			Alapterület a szabadban (a rotációban egyedenként rendelkezésre álló terület m ² -ben kifejezve)
	állatok darab-száma m ² -enként	ülőrúd hossza cm-ben egyedenként	fészek	
Tojtyúk	6	18	7 tojtyúk fészkenként vagy közös fészek esetén 120 cm ² /egyed	4 feltéve, hogy a 170 kg N/hektár/év határérték túllépésére nem kerül sor
Húsként hasznosított baromfi (rögzített elhelyezés)	10, legfeljebb 21 kg élősúly/m ²	20 (csak gyöngy-tyúk esetén)		4 broiler csirke és gyöngytyúk esetén 4,5 kacsá esetén 10 pulyka esetén 15 liba esetén Az összes említett faj esetében a 170 kg N/hektár/év határérték túllépésére nem kerül sor
Húsként hasznosított baromfi (mozgó elhelyezés)	16 ⁽¹⁾ mozgó baromfiólakban legfeljebb 30 kg élősúly/m ²			2,5, feltéve, hogy a 170 kg N/hektár/év határérték túllépésére nem kerül sor
⁽¹⁾ Csak olyan mozgó ólak esetében, amelyek alapterülete nem haladja meg a 150 m ² -t.				